

”Att överlämna sig helt till Kristus”	116
”... att i sin andliga kamp i öknen finna den korsfästes härlighet”	118
En tillbakablick framåt	122
En symbolisk livsform	132
Original, inga kopior	136
Eremiten lever i Gudsvigd ensamhet	139
Ur katolska kyrkans kanoniska lag samt katekes	143
Förslag på böcker om eremitlivet	145

*

Förord till den svenska utgåvan

O beata solitudo – o sola beatitudo

Öknen har alltid varit mötesplats med Gud. Öknens ödslighet och oändlighet, dess torka och ensamhet fascinerar och pekar vidare mot Guds ofattbara och ändå påträngande mysterium. Öknens tomhet och nakenhet hjälper människan att tömma sig på allt onödigt och stå inför Gud, helt avklädd i sin hjälplöshet. Öknen renar och helgar. Israels barn fick gå genom öknen i fyrtio år innan de fick tillträde till det förlovade landet. Jesus själv fick gå ut i öknen i fyrtio dagar för att gå i närkamp med den onde. Alltsedan dess har öknen en frälsande kraft.

Det gudsvigda livet föddes i öknen. Ökenfäder och ökenmödrar drog sig undan i öknen för att möta Gud och tas helt i anspråk av honom och genomglöddgas av brinnande iver för hans sak. Eremitlivet i öknens ensamhet uttrycker en väsentlig aspekt av det kristna livet som ofta glöms bort idag: att all ära och pris tillkommer bara Gud, allt annat är fåfängligt. *Sólo Dios basta*, säger Teresa av Avila – bara Gud är nog. *Unun necessarium*, säger Jesus till Maria i Betania, endast ett är nödvändigt. Genom hela den kristna historien återkommer detta som en röd tråd. Det eremitiska livet vill just understryka Guds suveräna anspråk på vår tillbedjan

och totala överlåtelse. *Solus cum Solo*: att vara ensam med den Ende. Att vara eremit är alltid ett profetiskt budskap och tecken på att Gud inte får instrumentaliserats och manipuleras. Eremitens ensamhet inför Gud uttrycker egentligen något djupt allmänmänskligt: det är bara Gud själv som ge vårt liv dess djupaste mening och kan släcka hjärtats törst efter oändlig kärlek.

Helgon och mystiker har i alla tidsåldrar och miljöer valt eremitlivet: abbot Antonios, den helige Bruno, Charles de Foucauld. Ibland har de levt i total ensamhet, ibland har de slutit sig samman i grupper och ordensgemenskaper. Det eremitiska livet har en djupt kyrklig förankring och inriktning. Man väljer ensamhet till Guds ära för att den skall bära frukt för gemenskapen, för Kyrkan. *Dominus vobiscum* – heter Petrus Damianis verk. Även när han själv som eremit firade mässan stod han i osynlig dialog med och för hela Guds heliga folk.

Den orden jag själv tillhör, karmelitorden, har sitt ursprung i den eremitkoloni som uppstod på berget Karmel under korstågstiden. Antagligen var de första eremiterna där korsriddare, som tröttnat på striden med vapen och nu i ensamheten ville kämpa med boten och bönen som enda vapen för Guds rike. Alltsedan dess finns det ett eremitiskt drag i Karmel, där man stiftat särskilda ökenkloster där bröderna bor i enskilda eremitboningar. Självt har jag fått tillbringa olika perioder i två sådana kloster: Roquebrune i Sydfrankrike och Campiglioni i Toscana (som tyvärr står tomt numera). När de flamländska karmelitbröderna år 1967 kom till Norraby-Tågarp var intentionen just att leva ett semi-eremitiskt liv.

Det märkliga är att eremiter ofta drar till sig andra människor som söker andlig vägledning och hjälp. Det ser vi ge-

nom hela historien. Ökenfäderna blev ständigt rådfrågade – liksom en Wilfrid Stinissen i våra dagar. Eremitlivet har alltid en apostolisk aspekt. Det är helt inriktat på Guds förhärligande, men det bär samtidigt frukt för Kyrkan, i det fördolda. Det får sitt eko i de heligas gemenskap och föder nytt liv i själarna på ett osynligt sätt, men ibland också på ett helt påtagligt sätt. Det kan lätt anpassas efter tidens och platsens krav. Man kan utan problem leva som eremit mitt i storstadsöknen. Öknen kan också vara en inre sådan, hjärtats obotliga ensamhet mitt i mängden. Denna bok vill just visa på hur ett eremitiskt liv kan gestalta sig i vår egen tid.

Jag tycker mig ana att det eremitiska livet har en speciell profetisk sprängkraft i vår sekulära och individualistiska miljö, där ensamheten blivit så svår att uthärda för många människor. Ensamhet upplevs ofta som en förbannelse, men genom Guds nåd kan det vändas till välsignelse. Hur ofta hör man inte människor beklaga sig över hur ensamma de är. Även den som lever mitt ibland människor kan känna sig ensam och oförstådd. Eremiten har själv valt ensamheten som en väg för att få möta Gud på djupet. Han eller hon känner sig kallad, utvald till detta liv. Men det är ingen lättköpt och lättsmält väg. Också eremiten kan få erfara sin ensamhet som lidande, som kamp, som utanförskap. Ändå vet man innerst inne att det finns en djup mening i ensamheten som inte alltid upplevs på det känslomässiga planet. När ensamheten inte är självvald kan man ändå försöka identifiera sig med eremiten. som tror att ensamheten kan leda fram till ett djupare möte med Guds oändliga och ogripbara mysterium. Det finns ett andligt broderskap mellan eremiten och den människa som lider av och kämpar med sin ensamhet. Ibland kan de vara förunderligt lika. I Kyrkans gemenskap får vi bära varandras bördor, men också dela varandras

nådegåvor och rikedomar. Därför förblir det eremitiska livet alltid lika aktuellt.

Anders Arborelius, O.C.D.
biskop och kardinal

*

Förord

Första upplagan av denna bok utkom år 2001. Efter flera år har det eremitiska livets återuppvaknande observerats alltmer i offentligheten. För det mesta av ren nyfikenhet inför dessa exotiska människor, men ändå ofta med allvarligt menade frågor, som ställs till eremitsystrar och eremitbröder som valt denna form för att leva i Jesu Kristi efterföljelse. Då, år 2001, fanns ännu en viss skepsis till om det kunde vara någon idé att skriva en bok om eremiter.

Trots att jag själv levde i denna form av efterföljelse visste jag bara om två kvinnor, som förde ett eremitiskt liv enligt den katolska kyrkolagen paragraf 603*. Men intresset växte och så började ett detektivarbete tvärs igenom hela Tyskland som också utmanade, berikade och stärkte mitt eget andliga liv. Förfrågningar skickades till klosterordnar. I olika bibliotek genomforskades berg av böcker och till vänner skickades en förfrågan ut: "Behöver information om eremiter. Vet ni något?" Så småningom samlades en del på mitt skrivbord. Böcker, högar med kopior, brev, notiser. Bilden av ett fascinerande fördolt uppvaknande, den blev alltmer intressant. Många gånger var det bara ett litet spår – endast en randanmärkning i en festskrift – som förde fram till en konkret

---

* Se sidan 143

adress. Eller så skrev en väninna från semestern: "Här finns det eremiter, vill du kanske ha adressen? Många spår rann ut i sanden. Brev kom tillbaka med anmärkningen "mottagaren okänd", "flyttad" eller "död". Även mina förfrågningar per telefon avböjdes hövligt men bestämt. Dock: efter hand uppstod kontakter och besök avtalades, människor berättade om sina liv i tillbakadragenheten. De berättade om sina böner, om sin uthållighet och om sina erfarenheter vid upptäckten av öknens skatter.

Bokens alla texter försöker, att ur olika synvinklar, skildra det eremitiska livet enligt den katolska kyrkolagen, paragraf 603*. I bokens första del kommer människor till tals i sex porträtt, en intervju, ett brev och i två korta berättelser. Deras eremitliv tar sig olika uttrycksformer och levs med skiftande intensitet. Bilden är dock inte fullständig eller heltäckande. Men några grunddrag om detta liv blir tydliga och intentionen, som stod bakom beslutet att leva ett eremitiskt liv, lyser fram. Dessa porträtt och berättelser ansluter sig i bokens andra del till tolkningen och även till texten om eremiter i katolska kyrkans katekes, paragraferna 920–921. Den vill fördjupa vissa punkter, försöker i kort form beskriva den eremitiska andlighetens olika områden och börjar med en komprimerad översikt över eremitlivets historiska utveckling i vilken eremiterna i östkyrkan helt har utelämnats. Slutkapitlet tar upp några aktuella frågor och kastar en särskild blick på Xeniteia, de kristnas främlingskap i världen. Detta begrepp tycks mig vara ett nyckelbegrepp för livet som stiftseremit i dagens samhälle.

Bilden av eremiter är fortfarande färgad av klichéer i offentligheten. Texterna i denna bok försöker däremot att

---

* Se sidan 143

visa på verkliga människor. Människor som inte ser sig som exotiska eller anakronistiska utan vet sig vara tagna i bruk med hela sitt vara, hela sin existens. Genom en tjänst i ett liv i bön och botgöring, i en skapande utveckling av dopets nåd genom att med hela sitt liv följa de råd Jesus ger oss i evangeliet, dvs fattigdom, kyskhet och lydnad. Men också med ansvaret att, så långt som det är möjligt, själva sörja för det egna uppehållet utan stödjande gemenskap. Denna eremitiska livsform börjar först nu att långsamt utveckla skarpare konturer.

Många, som redan går denna väg eller vill börja gå den, försöker att djupare förstå betydelsen av denna symbolrika existens, försöker att starkare känna efter vad ett eremitiskt liv i detta tredje årtusende kan betyda och hur det kan gestaltas. Det handlar ju inte om att imitera ökenfadern Antonius (egyptisk eremit, 251–356) liv eller att efterlikna fromheten hos en Juliana av Norwich (engelsk eremit 1342–1416) eller Nikolaus von Flüe (schweizisk eremit 1417–1487). Man vill att de urgamla erfarenheterna från ökenfädernas askeska erfaras i dag och omsättas och levas i nuet. Och detta i det tredje årtusendet, socialt, ekonomiskt och politiskt, alltså med hela den starkt förändrade sociala kulturella realiteten av i dag. Den präglar inte bara eremitens närmaste omgivning, utan alla människor har från födelsen präglats av den och de påverkas även fortsättningsvis.

Det praktiska livet går före all teori – denna gamla vishet bör finnas kvar i bakhuvudet på läsarna när de tar del av porträtten och berättelserna i denna korta framställning av den eremitiska andligheten, så att de kan läsa denna bok med behållning och sedan tankfullt lägga den ifrån sig. Boken "Einsam und allein. Eremiten in Deutschland" (Ensam eller

isolerad? Eremiter i Tyskland av idag), vill inget annat än detta: att ge en blixtbelysning av att, på ett nytt och fascinerande sätt, följa Herren. Boken vill stimulera till bedjande eftertanke och ibland också ge små impulser till diskussion bland systrar och bröder för förnyelse av det andliga livet i Kyrkan av i dag.

Och för att detta blev möjligt, vill jag rikta ett hjärtligt tack till förlaget Aschendorff och dess lektor Winfried Daut!

Påskan år 2006
Maria Anna Leenen

*

Ett radikalt DU till Gud

Den som i Mellaneuropa hör något om eremiter tänker väl först på teckningar eller träsnitt på vilka romantikens konstnärer förevigade eremiterna i deras ensamhet i skogen. Kanske dyker det upp hos en och annan, som tex också hos mig, en försagd längtan efter ett sådant liv i ensamhet, bort från vardagens oro, från bilarnas oväsen och bensinlukt, från ett stressigt jobb. Bort också från den anonyma massan, som man är inträngd i. – Ack, så skönt det vore att få sköta den lilla blomsterträdgården utanför dörren och där, i sakta mak, få se hur den lilla plantan växer upp och att få leva i harmoni med alla djur. Men genast står det klart: bakom detta finns ingen längtan efter eremitliv, utan helt enkelt en ögonblickskänsla att få komma loss från världsleda och världsflyktstankar som snart försvinner.

Men kanske dyker det också upp en annan bild: den hinduiska munken, som har gått igenom de första stegen i sin religiösa fostran, livet i en munkgemenskap – och som nu tar det sista steget och blir tiggarmunk. Han börjar föra ett liv i ensamhet som bara ägnas åt askes, att dö bort från självisheten, att kasta av sig allt beroende. Knappast någon av oss längtar efter detta, men samtidigt beundrar vi denna radikalitet, som ändå finns inom oss. Men även här gäller det att denna form av eremittillvaro inte kan vara ett mänsk-